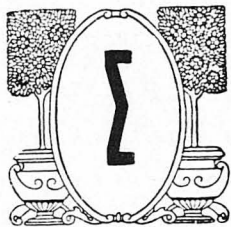

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟΥ Κ. Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΛ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΖΑΝ ΜΩΡΕΑΣ

(Σταχυολογήματα από τις τελευταίες βιογραφίες του Πειπτού)

Β'.

ΤΟ καφενείο που σύχναζε ο Μωρέας, ήταν απόλυτος κυρίαρχος. Κι' αυτά τα γκαρσόνια, τα οποία συνήθως είνε απότομα, είχαν ύποταχθει σ' αυτόν κι' ανεχόντουσαν κάθε παραξενιάν του. Μά και στους φίλους του ήταν επιτακτικός ο ποιητής των «Στροφών». Δεν παραδεχόταν καμιά αντίρρηση, σέ κανένα ζήτημα, αρχίζοντας απ' την ποίηση και τελειώνοντας στη μαγειρική! Έννουσε να... εχη πάντα δική. Αλλοίμονο δέ αν καθόταν σιμά του κανένας από κείνους που δεν χώνευε. Ο Μωρέας τού ριχνόταν άγρια, με σκληρούς σαρκασμούς και ειρωνικά περιόγματα.

«*Η σκηνές κι' η συζητήσεις που προκαλούσε κάθε μέρα στα δημόσια κέντρα ήταν τόσο βίαιες, ώστε υποπτεύομαι ότι τις δημιουργούσε σκοπίμως*», γράφει ο φίλος του 'Αλμπαλά. Όταν, επί παραδείγματι, έπαιζε ντόμινο, το αγαπημένο του παιχνίδι, στο Καφέ Βασέτ κι' έκανε, θυμόνε κι' εφώναζε στον αντίπαλό του:

— Έχεις τύχη, μασκαρά!

Κι' εφώναζε τόσο δυνατά τη λέξη αυτή, ώστε όλοι οι παίκτες του καφενείου σταματούσαν τὸ παιχνίδι τους και τὸν κίτταζαν παράξενα.

Δέν πρέπει να υποτεθῆ ἄλλως ὅτι ὅλες ἡ ὀμίλιες τοῦ Μωρέας ἦσαν τέτοιες κι' ὅτι μονάχα ἐπεισόδια προκαλοῦσε. Ὁ μεγάλος Γάλλος κριτικός Σουνταί γράφει π.χ. ὅτι μέσα στο καφενείο αὐτό ὁ Μωρέας ἔδωσε τὰ μεγαλύτερα μαθήματα κριτικῆς στήν ἐποχὴ του. Ἐβροντοφωνοῦσε διδάγματα αἰσθητικῆς ὑπέροχα, ἐπιγραμματικά.

Μά μέρα που συζητοῦσαν περὶ παραδοξολογίας καὶ παραδόξου, ὁ Μωρέας παρατήρησε:

— Τὸ παράδοξο! Δέν ξέρω τί πράγμα εἶνε! Ὑποθέτω ὅτι εἶνε τὸ ὄνομα, τὸ ὅποιο οἱ ἠλίθιοι δίνουν στήν ἀλήθεια!

Ἴδου μερικῆς ἀπὸ τῆς κρίσεως καὶ σκέψεως αὐτῆς τοῦ Μωρέας:

— *Μονάχα οἱ ἐλεύθεροι στίχοι μποροῦν νὰ πάνε ἀπὸ μουσική. Ἡ μουσικὴ τὸς ὁμορφαινεί.*

— *Οἱ καλοὶ στίχοι ἔχουν τὴ μουσικὴ τους, ἡ ὁποία εἶνε τελεία.*

— *Ὁ θάνατος εἶνε μιά σκιὰ φουσκωμένη ἀπὸ ματαιότητα. Δέν θά μὴ προσφέρει συνελπῶς ποτὲ καμιά ὑπηρεσία, γιατί τὴ γνωρίζω πολὺ καλά. Εἶνε ἐπίσης ἀνόητος, γιατί ἐπρεπε νὰ μὴ πάρη ὅσο ἐπίστευα ἀπὸ μὴ σ' αὐτόν.*

— *Συνδέομαι ἀμέσως μὲ τὸν πρώτο τυχόντα, κι' ὅμως δέν ὑπάρχει ἴσως κανένας πὸν νὰ μὴ μὴ γεννᾶ ἀηδία.*

Πολλῆς φορῆς, ἐνὺ καθόταν στο καφενείο ὁ Μωρέας κι' ἄκουγε κάποιον πὸν μιλοῦσε, σηκωνόταν ξαφνικά κι' ἔφυγε μαζί μὲ ἕνα φίλο του φωνάζοντας:

— Ἐδῶ εἶνε ὅλοι ἠλίθιοι, πάμε ἔξω!

Μιά φορὰ ἕνας Γάλλος κριτικός γύρισε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τοῦ μιλοῦσε στο καφενείο Βασέτ γιὰ τὸν Παρθενῶνα, τὸν ὅποιο ἔβρισκε πολὺ μικρόν. Ὁ Μωρέας τότε, μὲ ὕφος ἐμπληκτικό, τοῦ εἶπε:

— Πότε ἦσουν ἄρρωστος, τότε ἦ τώρα;

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Καφέ Βασέτ, ὁ Μωρέας σύχναζε καὶ σ' ἄλλα κέντρα. Στὴν Κλοζερί ντὲ Αἰλιὰ εἶχε ἰδιαίτερο τραπέζι δικό του. Συχνὰ τὸ βράδυ ἔτρωγε σὲ μιά ταβέρνα στὴ γωνία τῆς ὁδοῦ Μεδίκων, ὅπου ὁ ταβερνιάρης ἐκαμάρωνε γιὰ τὴν τιμὴ πὸν τοῦ ἔκανε ὁ μεγάλος ποιητής — τιμὴ πὸν τοῦ ἔδινε καὶ ὕλιό κέρδος — γιατί μαζεῦνταν ἐκεῖ κι' ἄλλος κόσμος γιὰ ν' ἀπολαύσει τὸν Μωρέας μὲ τὰ καριόσια του καὶ τῆς φιλολογικῆς συζητήσεως του. Γιατί, ὡς εἶπὸ τὸ πολὺ, ἡ κουβέντα του γινόταν... δημοσία. Φώναζε τόσο δυνατά, ὥστε νὰ λαβαίνονταν μέρος στὴ συζήτησι ὅλοι ὅσοι ἦσαν μέσα στὴν ταβέρνα.

Ἐξαιρετικῶς κάποτε τοῦ ῥοχόταν κέφι κι' ἔπαιρνε τὴν παρέα του κι' ἐπήγαινε στὰ βουλεβάρτα, στο περιφημὸ Καφέ Ναπολιταίν, ὅπου ἐξακολούθουσε τῆς φιλολογικῆς συζητήσεως του. Συνήθως μάλιστα καθόταν στὴν ταράτσα τοῦ καφενείου, στὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα, μ' ὄλο

τὸ κρύο πὸν ἔκανε, ἀπὸ ἐκκεντρικότητα.

Ὅλ' αὐτὰ γίνοντοσαν ὡς τῆς δυὸ μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Τὴν ὥρα αὐτὴ ὅλα τὰ καλὰ καφενεῖα στοῦ Παρισι κλείνουν. Ὁ Μωρέας, θυμωμένος γι' αὐτὸ, σηκωνόταν καὶ πήγαινε μόνος του στὴν Ἀγορὰ, ὅπου τὰ μικροκαφενεῖα ξενυχτοῦν γιὰ τοὺς χαμάληδες καὶ τοὺς ἐργαζομένους στὴ μεταφορὰ τῶν τροφίμων. Ἐμπαινε ἐκεῖ σ' ἕνα μικρὸ καφενείο βρώμικο, ἔβρισκε ἕναν πρῶην γηραιὸ συγγραφέα κι' ἔπαιζε μαζί του κοντσάνα. Ὁ παράδοξος αὐτὸς γεροσυγγραφεὺς ἦταν στεγνωμένος καὶ σκελετώδης καὶ κατοικοῦσε στοῦ ἑσωτερικοῦ τοῦ καφενείου, ὅπου ὁ καφετζῆς τοῦ εἶχε δώσει, γιὰ ψυχικό, μιά τρύπα νὰ κομμάτι. Συχνὰ ὁ Μωρέας τὸν ἔβρισκε κοιμισμένο. Πήγαινε λοιπὸν καὶ τὸν σήκωνε γιὰ νὰ παίξουν μαζί κοντσάνα. Τὸν εἶχε βαφτίσει «Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ ποντικάκια», γιατί ὁ δυστυχῆς αὐτὸς εἶχε ἔξημερώσει μερικὰ μικρὰ ἄσπρα ποντίκια καὶ τὰ εἶχε μάθει νὰ κάνουν περιεργα γυμνάσματα. Ὅταν δὲ οἱ φίλοι του τὸν κατέκριναν γιατί ἔκανε συντροφιά μ' ἕνα τόσο ἀστεῖο ὑποκείμενο, ὁ Μωρέας ἀπαντοῦσε σοβαρώτατα:

— Εἶνε ὁ μόνος ἄνθρωπος ἀπ' ὅσους γνωρίζω, πὸν κατῶρθεσε νὰ ἐπιτύχη σὲ κάτι τὴν ἀπόλυτη τελειότητα!

Σαῖτι του γύριζε ὁ ποιητής διὰν γλυκοχάραζε ἡ ἀγῆ. Κατοικοῦσε τὸν περισσότερον καιρὸ στοῦ πρώτου Μονρουῆ. Πολλῆς φορῆς λοιπὸν τὸν ἐβλεπαν μὲ σηκωμένο τὸν γιακά τοῦ πανωφοριοῦ του, νὰ περιεμῆ τὸ πρώτο τραίμ, τὸ ὅποιο βάρυνε ἀπὸ τὸ Παρισι γιὰ τὴ Μονρουῆ τῆς ἀγνῆς ὄρες. Ὅταν δὲν εἶχε λεπτὰ νὰ πάρη τὸ τραίμ, πήγαινε σαῖτι του πεζός, ἡ ἀνέβαινε στὰ κάρρα τῶν μανάβηδων, οἱ ὁποῖοι μετέφεραν λαχανικά ἀπὸ τὴν Ἀγορὰ στοῦ πρώτου.

Κάποιος πὸν εἶχε καφενείο κοντὰ στοῦ σταθμοῦ τοῦ τραίμ κι' ἐβλεπε τὸν Μωρέας νὰ περπατῆ γιὰ πολλὴν ὥρα ἀπέξω μὲ τὸν γιακά τοῦ πανωφοριοῦ του σηκωμένο, τὸν ἐνόμισε γι' ἀλήχη. Τέτοια ὥρα, σκέφτηκε, δέν μπορεῖ νὰ γυρίξῃ στοὺς δρόμους ἕνας ἥσυχος ἄνθρωπος. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ἀστυφύλακα πὸν φρουροῦσε ἐκεῖ γύρω. Ὁ ἀστυφύλακας πήγε τότε καὶ ρώτησε τὸν Μωρέας πῶς εἶνε. Ὁ Μωρέας ἔδωσε τὴν ταυτοτήτῃ του κι' ἔτσι ὁ καφετζῆς ἤσυχασε.

Δέν πρέπει ὡστόσο νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι ξενυχτώντας ὁ ποιητής ἔξευτε ἠθικῶς καὶ ταπεινώθη. Ὁ Μωρέας ἦταν ἠθικός καὶ γνώριζε νὰ κρατῆ τὴ θέσι καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια του παντοῦ καὶ πάντοτε. Εἶνε ἐπίσης σκεφαντὰ τὸ ὅτι ἔπιανε πολὺ ὁ Μωρέας. Οἱ φίλοι του βεβαιώνουν σχετικῶς ὅτι τῆς περισσότερες φορῆς, διὰν γύριζε τὸ πρῶν στοῦ σπιτι του, ἦταν τόσο ἔαυτερο τὸ μυαλό του, ὥστε καθόταν στοῦ γραφείου του κι' ἔγραφε.

«Ὁ Μωρέας, γράφει ὁ Γάλλος λόγιος Ἀλμπαλά, ἔσπευε ὡς Μπόιμς.

Αὐτὸ ὅμως δέν εἶνε ἀκριβές. Δέν εἶχε τίποτε τοῦ παροιμιώδους Μπούμ πὸν περιέγραψε ὁ Μωρζέ. Ἐλάμβανε ἀρχε-

τὰ χρήματα ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του κι' ὄχι μόνον δέν ἔστερεῖτο τίποτε, ἀλλὰ καὶ τοῦ περισσεύον γιὰ διασευδῆ.

Ἐκτὸς τῶν χρημάτων πὸν λάβαινε ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του, ὁ Μωρέας εἰσέπραττε ἀκετά κι' ἀπὸ τὰ βιβλία του, τὰ ὁποῖα ἐπωλοῦντο πολὺ, γιατί ἦταν ὁ ποιητής τῆς μόδας. Τὸ μόνον ὁ ἐλάττωμα ἦταν ὅτι ἔκανε τὴ μέρα νύχτα καὶ τὴ νύχτα μέρα. Κοιμόταν διὰν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι σηκωνόντουσαν γιὰ νὰ πάνε στὴν ἐργασία τους.

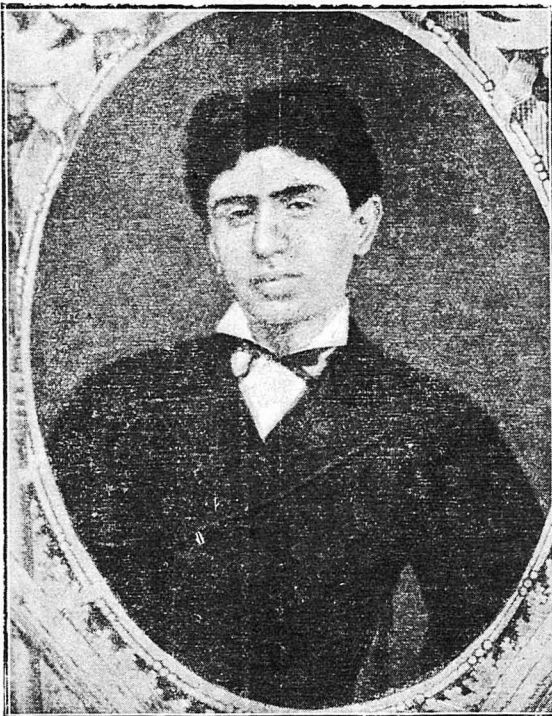
Πότε ἔγραφε τὰ ἔργα του; Ἡ πρῶ τακτικὴ του ὥρα ἦταν τὴ καραυγὴ διὰν γύριζε στοῦ σπιτι του. Τότε ἐπήγαινε στοῦ γραφείου του ἔγραφε ὡς πὸν τοῦ ἔκλεινε ὁ ὕπνος τὰ μάτια. Στίχους ὅμως ἔγραφε καὶ στοῦ καφενείου, ἀκόμα δὲ καὶ στοῦ δρόμο.

«Ὅποιανδήποτε ὥρα τὸν συναντήσετε, γράφει ὁ φίλος του Σαρλ Μωρζέ, ἐργάζεται. Δηλαδή φτάνει ἡ ἀπαγγέλλει στίχους».

Κι' ὁ ἴδιος ὁ Μωρέας ἔγραφε σχετικῶς στοῦ φίλο του Ὁλλανδὸ Μπυβάν:

«Τὰ ποιήματά μου δέν εἶνε προϊόν θερμοκηπίου. Βλαστάνουν στὸν ἀνοιχτὸ ἀέρα. Τὰ ἀπαγγέλλω στὸν ἑαυτὸ μου ἐνὺ περιπατῶ καὶ δέν τὰ γράφω παρὰ μονάχα διὰν εἶνε τελειωμένα στοῦ κεφάλι μου. Ἐνας ποιητής δέν μπορεῖ νὰ ἐργαστῆ διαρροετικῶς.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ

Ὁ Ζαν Μωρέας σὲ ἡλικία 17 ἐτῶν.

(Σπανία, ἀνέκδοτος φωτογραφία)